

الگوی ساخت‌یابی مدیریت جهادی با تأکید بر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی

عبدالله نوری گلجائی^{۱*}، علی باقی نصرآبادی^۲، محمود سرافراز^۳

چکیده

مدیریت جهادی یکی از مهمترین رویکردهای پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی می‌باشد. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) مدیریت جهادی را به عنوان راه رسیدن به اهداف و مقاصد انقلاب اسلامی دانسته به طوری که ایشان معتقد است که این امر با تنبلی و سستی محقق نمی‌گردد. از طرفی بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی به عنوان چراغ راهی برای رسیدن به این مقصود است بنابراین هدف اصلی از این نوشتار ساخت‌یابی مدیریت جهادی با تأکید بر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی است (هدف) اکنون این سوال مطرح است که با استفاده از بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی چگونه می‌توان مدیریت جهادی را ساخت‌یابی نمود؟ (سوال اصلی) این تحقیق از روش توصیفی و تحلیلی استفاده کرده و از نظریه‌ی ساخت‌یابی گیدنز بهره گرفته است. (روش) یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که برای ساخت‌یابی مدیریت جهادی مبتنی بر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی؛ هم کارگزاران باید باور به مدیریت جهادی داشته باشند و هم ساختارها بر اساس مدیریت جهادی طراحی گردند. (نتیجه) در نهایت پیشنهاد می‌گردد راهبردهای عملیاتی شدن هر یک از این یافته‌ها به صورت تحقیقی مجزا انجام گردد. (پیشنهاد)

کلیدواژه‌ها: امام خامنه‌ای، گام دوم انقلاب اسلامی، مدیریت جهادی، ساختار، کارگزار.

۱. دانش آموخته حوزه علمیه قم، دکتری علوم سیاسی

۲. استادیار پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق(ع)

۳. استادیار پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق(ع)

* نویسنده مسئول: goljahy@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۳۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۱۰

۱- مقدمه

امام خامنه‌ای (مدظله العالی) بیانیه‌ی گام دوم را در چهل سالگی انقلاب اسلامی مطرح نمودند. این بیانیه در عرصه‌های مختلف افشار گوناگون به ویژه جوانان را مورد خطاب قرار داده است. یکی از موضوعاتی که در این بیانیه به چشم می‌خورد توجه به موضوع مدیریت جهادی است. امام خامنه‌ای (مدظله العالی) مدیریت جهادی را به عنوان راه رسیدن به اهداف و مقاصد انقلاب اسلامی دانسته به طوری که ایشان معتقد است که این امر با تنبلی و سستی محقق نمی‌گردد. (بیانیه گام دوم) بنابراین بررسی این موضوع از دو جنبه نظری و عملی قابل اهمیت است. از جهت نظری موجب ترسیم ساختار هدفمند و کارآمد در فضای مدیریت شده و در نهایت ترسیم برنامه‌های کارگزاران در انجام وظایف خویش برای رسیدن بهترین بازدهی می‌گردد. از جهت عملی نیز موجب ترسیم توانایی انقلاب اسلامی و به تبع آن جمهوری اسلامی ایران در برون رفت از مشکلات خویش شده و سپس موجب افزایش روحیه امید در جامعه می‌گردد در نهایت نیز موجب بی‌نتیجه ماندن تبلیغات دشمنان انقلاب اسلامی و مایوس شدن آن‌ها خواهد گردید. بر همین اساس اگر قوام دهنده‌ی و به تعبیر دیگر ساخت‌یابی مدیریت جهادی تبیین نگردد، تحقق اهداف انقلاب اسلامی و منویات امام خامنه‌ای (مدظله العالی) عملی نگردیده و بهانه‌ای برای دشمنان انقلاب اسلامی بوده تا ناکارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران را ترویج نمایند. حال این سوال مطرح می‌شود که آیا مدیریت جهادی به خودی خود محقق می‌گردد؟ آیا می‌توان افراد را به کاری تشویق نمود که باورپذیری به تحقق آن شکل نگرفته است؟ و یا در مجموعه‌ای که ساختارهای آن بر اساس مدیریت جهادی شکل نگرفته آیا این امر فایده‌ی تحقق است؟ بر همین اساس برای پیاده‌سازی سازی مدیریت جهادی مبتنی بر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی چه اقداماتی باید انجام گیرد تا این هدف محقق گردد؟ با توجه به آنچه بیان شد این مقاله تلاش دارد تا به این سوال اصلی که با استفاده از بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی چگونه می‌توان مدیریت جهادی را ساخت‌یابی نمود؟ پاسخ دهد.

۲- ادبیات موضوع و پیشینه

۲-۱. ادبیات نظری

الف) تعریف مفاهیم

مدیریت: در بررسی مفهوم اصطلاحی مدیریت، آراء بسیار متنوع و گوناگونی ارائه شده است، که در یک تعریف جامع و نسبتاً کامل قابل ارائه است. از منظر کارشناسان و اندیشمندان، مدیریت، علم و هنر متشکل، هماهنگ کردن، رهبری و کنترل فعالیت‌ها (اقتداری، ۶۱: ۱۳۸۸) و مجموعه امکانات و استعداد‌های مادی و معنوی در یک سازمان در جهت نیل به اهداف مطلوب با حد اکثر کارایی است. (پرهیزگار ۲۳: ۱۳۸۷). به عبارتی مدیریت فرایند به کارگیری مؤثر و کارایی منابع انسانی و مادی در برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، تصمیم‌گیری، هدایت و کنترل در چارچوب ارزش‌های جامعه. (رضائیان، ۶: ۱۳۷۴). فعالیت یا عملیاتی است که اساساً به ابزار رسیدن به اهداف مشخصی وابسته است، و هر اندازه این اهداف متفاوت و متنوع باشد ابزار تحقق آن‌ها مشابه بوده و هدف آن، یک سو نمودن رفتار سنجیده و مناسب با اعضای گروه است. (Fiffner and other, ۱۹۶۱, p. ۳۹) مدیریت یعنی کارکردن از طریق دیگران یا هنر انجام دادن کارها از طریق دیگران است. (باقی نصرآبادی و رحمانی، ۱۳۸۶: ۲۶)

به نظر می‌رسد تعریفی که شهید مطهری ارائه موده است بهترین تعرف بوده و نظر این تحقیق بدان می‌باشد. مدیریت انسان‌ها و رهبری آن‌ها عبارت است از فن بهتر بسیج کردن و بهتر سامان دادن و بهتر سازمان دادن و بهتر کنترل کردن نیروهای انسانی و به کار بردن آن‌ها. (مطهری، ۱۳۶۵: ۲۳۵)

مدیریت جهادی: مدیریت جهادی، چنان مدیریتی است که به رغم وجود کمبودها و موانع فراوان، مدیران جهادی به دلیل اهتمام بالا و شایستگی، دین‌داری و خدا ترسی، برخورداری از تفکر بسیجی، روحیه جهادی، صبر و پایداری، احساس مسؤلیت و تعهد انقلابی، تلاش مداوم و خستگی ناپذیری، تمام تلاش و توان خود را به کار بگیرند و به هیچ‌روی و تحت هیچ شرایطی صحنه را خالی نکنند و برای همه معضلات و مشکلات - به‌ویژه معضلات و مشکلات پدید آمده در جنگ با دشمن - راه حل و راهکار اجرایی ارائه کنند و در نتیجه، کارآمدی خود را در اداره جامعه نشان داده، به اثبات برسانند. (مجموعه بیانات مقام معظم رهبری).

بیانیه‌ی گام دوم انقلاب: گام دوم انقلاب بیانیه‌ای است که از سوی مقام معظم رهبری، به مناسبت چهلمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی در تاریخ ۲۲ بهمن ۱۳۹۷ صادر گردیده و در آن برای استمرار راه انقلاب اسلامی به تبیین دستاوردهای چهل سال گذشته می‌پردازد. در این بیانیه مقام معظم رهبری با هدف «جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی بزرگ» توصیه‌هایی ارائه می‌دهد.

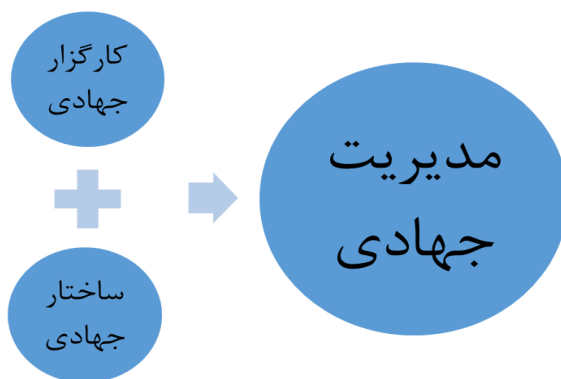
الگو: واژه الگو در لغت، به معنای انگاره، (مهدی، ۱۳۸۱: ۸) مدل، گشتالت، شکل‌بندی ریخت، روبر، سرمشق، مُقتدا، اُسوه، قدوه، مثال و نمونه به کار رفته است. (شایان مهر، ۱۳۷۷: ۷۹) تعاریف متعددی تاکنون از الگو ارائه شده است. در یکی از این تعاریف، الگو و مدل به طرح، توصیف یا تشبیه کردن به منظور تجسم یا درک چیزی که پیچیده‌تر است، تعریف شده است. در تعریفی دیگر، الگو (model) به نمود انتزاعی از واقعیت و تصویر ساده‌ای از یکی از پدیده‌های دنیای واقعی اطلاق شده است. (همان) «طرح و نمونه‌ای که از آن الهام گرفته و پیروی می‌شود و یا نسخه‌ای از آن برداشته می‌شود» (گی روشه، ۱۳۷۹: ۴۴) «نمایش نظری و ساده‌شده از جهان واقع» (ورنر سوربن، ۱۳۸۶: ۶۵) «مجموعه‌ای مادی، ریاضی یا منطقی که ساخت‌های اساسی یک واقعیت را می‌رساند و در سطح خرد، قادر به تبیین آن و ارائه کارکردهایش می‌باشد» (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۴۵۸) «معمولاً به نمونه کوچکی از یک شی بزرگ یا به مجموعه محدودی از اشیای بی‌شمار گفته می‌شود که ویژگی‌های مهم و اصلی آن، شی بزرگ یا اشیاء را داشته باشد.» (شعبانی، ۱۳۸۵: ۷۸) «الگوها نمونه‌های قابل قبول تمرینات علمی می‌باشند، نمونه‌هایی که در خود، قانون، تئوری، کاربرد و ابزار را دارا می‌باشند.» (نیری دهقان، ۱۳۸۳: ۴۵) «الگو همان روش ابتدائی درک، تفکر، ارزش‌یابی و عمل در کنار تصویری از حقیقت می‌باشد.» (همان) از دیگر تعارف ارائه شده برای الگو یا مدل می‌باشد.

در واقع، در مدل، یک شیء یا پدیده بزرگ در مقیاس کوچک، بازسازی می‌شود و با آن شیء یا پدیده به‌لحاظ کارکرد، یکسان است. در حقیقت، مدل‌ها تسهیل‌کننده دسترسی به جزئیات امور و روابط پدیده‌ها، در شرایطی که امکان دسترسی به آن‌ها، مشکل، پرهزینه و وقت‌گیر باشد، هستند و پیش‌بینی نتایج را به‌دلیل برخورداری از امکان تجزیه و تحلیل، امکان‌پذیر می‌کنند. (رزاقی، ۱۳۸۱: ۱۸۴).

به‌طور کلی، هر مدل، چه مادی و چه مفهومی، هیأت عقلانی و ریاضی یک پدیده واقعی است. باتوجه به این مطالب، مدل‌سازی را می‌توان، تمهید عقلانی یک پدیده از قبل، جهت تهیه آن در آینده دانست اگرچه مدل‌سازی، واقعیت اجتماعی را لزوماً به‌صورت کامل، توصیف نمی‌کند؛ با این وجود، تمهیدی می‌شود که مکانیسم‌های اساسی آن واقعیت، آسان‌تر درک شوند.

ب) چارچوب نظری

رابطه میان ساختار و کارگزار همواره یکی از موضوعات مورد نظر اندیشمندان جامعه‌شناسی بوده است. در این میان برخی از اندیشمندان ساختارها را مورد توجه قرار داده و عاملیت کارگزار را در ساختارها می‌دیدند. برخی دیگر کارگزاران را مهم دانسته و ساختارها را برگرفته از اندیشه‌ها و باورهای کارگزاران می‌دانند. در این میان آنتونی گیدنز - از نظریه پردازان ساخت یابی - بین نظریه‌های مربوط به ساختار و نظریه‌های مربوط به کارگزار زمینه مشترکی می‌یابد که بر اساس آن نظریه ساخت یابی را مطرح می‌نماید. به نظر گیدنز «هر کنش اجتماعی دربرگیرنده ساختاری است و هر ساختاری به کنش اجتماعی نیاز دارد؛ بنابراین عاملیت و ساختار به گونه‌ای جدایی‌ناپذیر در فعالیت روزمره در یکدیگر تنیده شده اند» (Giddens، ۱۹۸۴: ۱۵) به اعتقاد او اولاً انسان‌ها و سازمان‌های آنها کنشگرانی هدفمند هستند کنشهایشان به بازتولید یا تغییر شکل جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند کمک می‌کند و ثانیاً جامعه از روابط اجتماعی ساخته شده که به تعامل‌های میان این کنشگران هدفمند ساختار می‌دهد. بنابراین بر اساس نظریه ساخت یابی گیدنز هم کارگزاران و هم ساختارها در تولید و یا بازتولید موثر بوده و نقش آفرین می‌باشند. (Giddens، ۱۹۸۴: ۱۸) در موضوع حاضر نیز که باورپذیری مدیریت جهادی جهت پیشبرد گام دوم انقلاب اسلامی است؛ بر اساس نظریه ساخت یابی لازم است هم به کارگزاران توجه نمود و هم به ساختارها؛ بدین صورت که ابتدا ویژگی‌های مدیران جهادی و سپس ساختارهای مبتنی بر مدیریت جهادی تنظیم و تشکیل گردند. با توجه به آنچه بیان شد چارچوب نظری این تحقیق بر اساس نظریه ساخت یابی گیدنز بوده به طوری که از ساخت کارگزاران تعبیر به خودسازی و از ساخت ساختار تعبیر به جامعه‌سازی شده است. (Giddens، ۱۹۸۴: ۱۹).

تصویر شماره ۱: الگوی مفهومی ساخت‌یابی مدیریت جهادی با تأکید بر بیانیه گام دوم

گیدنز جهت توضیح نظریه خویش اقدام به توضیح ویژگی‌های نظریه خویش نموده که در این قسمت برخی از مهم‌ترین ویژگی‌های آن تبیین می‌گردد. اش و تمایزگذاری با آن چه نظریه پردازان اجتماعی و جامعه‌شناسان مطرح کرده‌اند، به طور پراکنده به طرح مفاهیم، اصول و ویژگی‌های نظریه ساخت‌یابی پرداخته است این نظریه در پی توصیف، به جای تبیین جهان است. نظریه ساخت‌یابی برای اینکه بگوید چه اموری در جهان اتفاق می‌افتد، نیست بلکه این نظریه به ما ایده عمومی از آنچه ما ممکن است دنبال کنیم و بعضی از راه‌های اندیشیدن در آن باره را ارائه می‌دهد (Giddens, ۱۹۸۴: ۱۹) نظریه او معطوف به بیان و توصیف عملکردهای اجتماعی است. دیالکتیک بین فعالیتها و شرایط است که در زمان و مکان رخ می‌دهند. مطالعه ساخت‌یابی در واقع تلاشی برای تعریف شرایطی است که استمرار و فروپاشی ساختها یا انواع ساخت را سامان میدهد. ساختیابی از ساختگرایی و فلسفه کنش متمایز است. محدودیت ساختگرایی، کارکردگرایی یا برداشت مارکسیسم مربوط به تبیین است که از بازتولید روابط اجتماعی و اعمال است. ساخت‌یابی فراتر از دو نگاه و تلقی فوق است و نشان میدهد: چگونه ساختارهای اجتماعی به واسطه کارگزاران انسانی ساخته می‌شوند و در ضمن آنها واسطه‌های فرآیند ساختیابی‌اند. این همان مفهوم دوگانگی ساختار به عنوان عنصر اصلی و محوری نظریه اوست.

۲-۲- پیشینه پژوهش

مشخصات	اهداف و یا سؤالات اصلی	مهمترین یافته‌ها
غلامی، محمود، الگوی ارزیابی عملکرد مدیران آحاد و پشتیبانی با رویکرد جهادی، مطالعات منابع انسانی پاییز ۱۴۰۰ - شماره ۴۱ علمی-پژوهشی	هدف اصلی این پژوهش، ارائه الگوی ارزیابی عملکرد مدیران سامانه آحاد و پشتیبانی دفاعی با رویکرد جهادی است.	نتیجه ارزیابی مشخص شد میرانی در راستای فعالیت خویش رفتار جهادی داشته که اولاً خود روحیه‌ی جهادی داشته و فقط کارکنان را مجبور به انجام فعالیت‌های گوناگون نمی‌کنند و علاوه بر این منطبق آنها توجه به زیردستان نیز می‌باشد.
شماعی کوپایی، میلاد؛ عبدالحمید، مهدی؛ اسمعیلی گیوی، محمد رضا؛ مدل‌سازی ساختاری تفسیری ابعاد فردی مدیریت جهادی؛ واکاوی هدایت و وابستگی مؤلفه‌ها، فرهنگ در دانشگاه اسلامی پاییز ۱۴۰۰ - شماره ۴۰ علمی-پژوهشی	در جهت مدل‌سازی ساختاری-تفسیری و تحلیل قدرت نفوذ بین مؤلفه‌های فردی مدیریت جهادی سازمان داده شد	نتایج بدست آمده نشان داد که مؤلفه‌های «آخرت‌گرایی و جهان‌بینی توحیدی»، «ولایت‌مداری» و «توکل بر خدا» به عنوان اثرگذارترین مؤلفه‌های مدیریت جهادی می‌باشد.
تمنده، سید اشکیوس؛ اقارب پرست، محمد رضا، ملایکه، سید حسن؛ بررسی نقش نخبگان سیاسی در توسعه کشور با استفاده از اندیشه و مدیریت جهادی در دهه اول انقلاب اسلامی ایران، مطالعات اندیشه معاصر مسلمین بهار و تابستان ۱۴۰۰ - شماره ۱۳ علمی-پژوهشی	تبیین و تأثیرگذاری نقش نخبگان سیاسی در مدیریت جهادی برای توسعه کشور در دهه اول پس از انقلاب اسلامی	نخبگان سیاسی، تأثیرات مثبتی در روند رشد و توسعه ایران در دهه اول انقلاب اسلامی داشته‌اند و یکی از محرک‌های اصلی در سوق دادن جامعه اسلامی ایران برای رسیدن به آرمان‌هایش می‌باشند. مدیران با استفاده از روحیه‌ی مردمی بودن، ترجیح دیگری بر خود، تأمین منافع همه کارکنان و... توانستند در دهه اول انقلاب جهاد گونه رفتار نمایند.

<p>نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که شاخص‌های دین‌مداری ۲، ولایت‌مداری ۳، فرهنگ‌شهادت‌طلبی ۴، وحدت‌گرایی اسلامی ۵، حکمرانی خدامحورانه ۶، اقتدار نظامی و دفاعی به عنوان مهم‌ترین شاخص‌های گوی راهبردی مدیریت جهادی مبتنی بر وصیت‌نامه شهید سلیمانی می‌باشد.</p>	<p>به‌منظور تدوین الگوی تفکر راهبردی مدیران سازمانهای جهادی می‌باشد. که بر طبقه وصیت‌نامه شهید سلیمانی استخراج شده است.</p>	<p>جلیلیان، حسین؛ الگوی تفکر راهبردی مدیران جهادی بر اساس وصیت‌نامه الهی سیاسی شهید قاسم سلیمانی، مدیریت اسلامی زمستان ۱۳۹۹ - شماره ۱۱۳ علمی-پژوهشی</p>
<p>در این تحقیق مولفه‌های مدیریت جهادی در هفت مفهوم مشارکت سازمانی؛ انعطاف‌پذیری سازمانی؛ رسالت و مأموریت سازمانی؛ سازگاری سازمانی؛ انطباق‌پذیری سازمانی؛ نوآوری و خلاقیت و فرهنگ جهادی و مولفه‌های مدیریت جهادی در چهار مفهوم دینی و اخلاقی؛ مدیریتی؛ سازمانی و شخصیتی دسته‌بندی گردیدند</p>	<p>ارائه مدل تاثیرگذاری فرهنگ سازمانی بر مدیریت جهادی با مروری بر دیدگاه حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) می‌باشد.</p>	<p>قرایی‌آشتیانی، محمدرضا؛ پورصادق، ناصر؛ بررسی نقش و تاثیر فرهنگ سازمانی بر مدیریت جهادی با تاکید بر دیدگاه حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی). مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی زمستان ۱۳۹۸ - شماره ۳۷ علمی-پژوهشی</p>
<p>ارزشهای مدیر جهادی، شرایط لازم جهت شکل‌گیری رفتار جهادی می‌باشند. در واقع به دنبال ارزش‌هایی چون ایمان، اخلاص، آرمانگرایی، احساس مسئولیت و انگیزه خدمت در مدیر جهادی، رفتارهایی مانند وظیفه‌محوری، مجاهدت، رهبری، آمادگی و اخلاق‌مداری از وی نمود پیدا می‌کند. رفتار جهادی مدیر با راهبردهای مدیریت جهادی نظیر تدبیر، برنامه‌ریزی عمل به هنگام و به اندازه، کار با کیفیت، تکیه بر علم، نیازمحوری، اولویت‌محوری، ابتکار و نوآوری و روحیه بالا می‌باشد.</p>	<p>این مقاله در پی ارائه مدل مناسب مدیریت جهادی مبتنی بر تفکر بسیجی می‌باشد. به این منظور ابتدا بیانات امامین انقلاب اسلامی در خصوص تفکر بسیجی و مدیریت جهادی، مورد مطالعه قرار گرفته و مقدمات لازم برای مدل‌سازی مدیریت جهادی مبتنی بر تفکر بسیجی تطبیق نموده است.</p>	<p>چهاردولی، عباس؛ هرمزی زاده، ایمان؛ مطالعات راهبردی بسیج پاییز ۱۳۹۸ - شماره ۸۴ علمی-پژوهشی</p>
<p>نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که قرآن کریم برای تحقق مدیریت جهادی در چهار عرصه‌ی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی برنامه‌مدیریتی ارائه می‌دهد.</p>	<p>شناسایی مولفه‌های مدیریت جهادی از منظر قرآن است.</p>	<p>سعدآبادی، علی اصغر؛ فرتاش، کیارش؛ فهري، فاطمه؛ پژوهش‌های سیاست اسلامی پاییز و زمستان ۱۳۹۸ - شماره ۱۶ علمی-پژوهشی</p>
<p>نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که اولاً رهبر معظم انقلاب معتقد به مدیریت جهادی بوده و در عرصه‌های مختلف سیاسی، فرهنگی و اجتماعی و اقتصاد مدیریت سیاسی می‌تواند راهگشا باشد.</p>	<p>هدف از این کتاب جمع‌آوری بیانات مقام معظم رهبری در رابطه با مدیریت جهادی است</p>	<p>امیرحسین بانکی پور فرد کتاب مدیریت جهادی</p>
<p>مفاهیم مرتبط با مدیریت جهادی را تبیین نموده و سپس فرهنگ جهادی را لازمه مدیریت جهادی می‌داند. که شاخصهای فرهنگ جهادی را برمی‌شمارد.</p>	<p>هدف از این تحقیق ترسیم مدیریت جهادی بوده</p>	<p>معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی، ۱۳۹۶ کتاب مدیریت جهادی</p>
<p>نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که فرهنگ‌سازی و تبدیل مدیریت جهادی به گفت‌وگو جامع در سطوح مختلف مدیریتی و اجرایی میتواند نقش بسزایی در حل مشکلات کشور داشته باشد، ضمن این که خطوط راهنمای کلیدی برای سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران کلان کشور خواهد بود.</p>	<p>تحقیقی پیرامون ویژگی‌ها و مولفه‌های مدیریت جهادی در قرآن و روایات</p>	<p>سلیم پهلوسای، کتاب مدیریت جهادی ۱۳۹۸</p>
<p>نتایج تحقیق نشان می‌دهد برای داشتن مدیریت جهادی خداگرای توحید باوری، معاد باوری شرط اولیه بوده و در راه رسیدن به مدیریت جهادی علاوه بر باور لازم است رفتار مبتنی بر باور نیز در خود به وجود آوریم.</p>	<p>هدف تشریح آموزه‌های نهج‌البلاغه، سیره حضرت امام خمینی(ره)، رهبر معظم انقلاب(مدظله‌العالی) و سیره مکتوب فرماندهان شهید انقلاب و دفاع مقدس، سطوح سه‌گانه مدیریت اعم از «مدیریت خود»، «مدیریت خانواده» و «مدیریت سازمان» می‌باشد.</p>	<p>سیدمرتضی احمدزاده، مجتبی حسنی، محمدمهدی کریم‌پور، حمیدرضا طاهری‌جان‌بازلو، سیدمجتبی کمیلی‌فرد، درآمدی بر مدیریت جهادی</p>

وجه نوآوری مقاله حاضر نسبت به مطالعات پیشین

این مقاله از چند جهت از سایر تحقیقاتی که انجام شده است اول اینکه تحقیقی که به طور مشخص در این رابطه باشد؛ انجام نشده است. عمده تحقیقات انجام شده را می‌توان در سه‌بخش کلی از جمله: مدیریت سیاسی، بیانیه‌ی گام دوم، ساخت‌یابی نام برد. بنابراین تحقیقی در این رابطه که ساخت‌یابی مدیریت جهادی را با تأکید بر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی را بررسی نماید وجود نداشته است. لذا این تحقیق از لحاظ موضوعی جدید بوده و برای اولین بار در حال تحقیق می‌باشد. در کنار جدید بودن موضوع، استفاده از نظریه برای ترسیم مدیریت جهادی نشان از جدید بودن این تحقیق از حیث روشی و ساختاری می‌باشد.

۳- روش تحقیق

نوع تحقیق

بر اساس دسته‌بندی‌های متداول و مشهوری که در روش‌شناسی تحقیق وجود دارد، تحقیقات از نظر هدف و جهت‌گیری کلی به سه دسته بنیادی، توسعه‌ای و کاربردی تقسیم می‌شوند. تحقیق حاضر، هم ماهیتی بنیادی دارد و هم ماهیتی کاربردی: از آنجا که پژوهش حاضر به ارائه مدلی به منظور کاربردی در یک جامعه مشخص می‌پردازد، کاربردی است.

استراتژی کلی تحقیق

استراتژی کلی تحقیق کیفی می‌باشد. مرحله تلخیص داده‌های کیفی، جزئی از فرایند تحلیل داده‌ها است. به عبارت دیگر، تلخیص داده‌های کیفی مرحله‌ای از تحلیل داده‌ها است که به پالودن و زدودن اضافات موجود در داده‌ها می‌پردازد تا بتوان آنها را به نظم درآورده و سازمان داد و نتیجه‌گیری نهایی را بعمل آورد. منظور از تلخیص داده‌ها تنها تبدیل آنها به داده‌های کمی نمی‌باشد. بطور کلی، داده‌های کیفی را به شیوه‌های مختلفی می‌توان تلخیص کرد: انتخاب از میان آنها، خلاصه کردن عبارت‌ها یا عبارت‌های مترادف، منظور داشتن آنها در دسته‌بندی‌های وسیع‌تر و امثال آن می‌باشد.

روشهای گردآوری داده‌ها

در این روش، ادبیات و سوابق موضوع تحقیق و آمار و اطلاعات مورد نیاز از طریق جستجوی کتابخانه‌ای، اینترنتی و بانک‌های اطلاعات به دست خواهد آمد. کتب، مقاله‌ها و مجلات علمی، اسناد، نظریه‌ها و دیدگاه‌های صاحب‌نظران و مراکز علمی و تحقیقاتی کشور نیز در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفته‌اند. ابزار یا تکنیک مورد بهره‌برداری در این روش نیز فیش‌برداری توصیفی می‌باشد.

روشهای تحلیل داده‌ها^۴

این تحقیق بر اساس روش توصیفی و تحلیلی است. در این روش، ملاک تحقیق، در واقع گزارشی از اندیشه‌ها و باورها است. از دیدگاه «بست»، تحقیق توصیفی، درباره‌ی شرایط، عقاید و دیدگاه‌های یک پدیده بحث می‌کند. (حسن زاده، ۱۳۸۸: ۱۴۲) دلیل انتخاب روش توصیفی مبتنی در این پژوهش، ترسیم واقعیتی از تبیین بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی در ایجاد مدیریت جهادی است.

روایی و پایایی ابزار جمع‌آوری اطلاعات

در این تحقیق معیار پایایی؛ رسیدن به حداکثر اطلاعات است، به طوری که پس از بررسی‌های به عمل آمده، پیوسته با داده‌هایی مواجهه می‌شویم که تکرار می‌شوند. به طور مثال زمانی که در فیش‌برداری پژوهشگر کلیدواژه‌هایی را به طور مکرر می‌شنود می‌تواند حدس بزند که اشباع داده‌ها صورت گرفته است. بر همین اساس، در این تحقیق اعتبارپذیری داده‌ها از طریق اشباع و حد

۴. روش تحلیل یا روش گردآوری متفاوت است. لطفاً روش کتابخانه‌ای و اسنادی را به عنوان روش تحلیل بیان نکنید که واقعا نشان از عدم تسلط نویسنده به روش تحقیق دارد.

کفایت است لذا اصل کفایت مبنای اعتبارپذیری داده‌ها محسوب می‌شود. بنابراین «اشباع نظری قضاوتی است که پژوهشگر براساس آن تصمیم می‌گیرد که نیاز به جمع‌آوری اطلاعات بیشتر وجود ندارد.» (رنجبر، ۱۳۹۱؛ ۲۴۵).
روایی این تحقیق نیز از نتایج بدست آمده از دو استراتژی تفسیری و توصیفی استفاده شده است. در گام اول با رویکرد روایی تفسیری؛ کلیه نقل قول‌های مستقیمی که در آن دقیقاً واژه‌های بیان شده در داخل گیومه ذکر گردیده، به عنوان یک توصیف در نظر گرفته شد و در گام دوم با رویکرد روایی توصیفی؛ مقوله‌های به دست آمده در مرحله کدگذاری به جمع برخی از نخبگان بازگردانده شده است.

۴- یافته‌های تحقیق

ساخت یابی مدیریت با تاکید بر گام دوم انقلاب اسلامی

۱. خودسازی

با توجه به نظریه ساخت یابی ابتدا به بررسی نقش کارگزاران در پذیرش مدیریت جهادی مبتنی بر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی پرداخته می‌شود بدین صورت که از منظر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب، مدیران جمهوری اسلامی ایران برای اینکه فرهنگ مدیریت جهادی را پذیرفته و آن را عملیاتی سازند؛ چه اقدامی باید در خود انجام دهند. (بیانات، ۱۳۹۸/۲/۲۴) در ذیل چگونگی شکل‌گیری کارگزاران و مدیران جهادی از منظر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی تبیین می‌گردد.

۱-۱. اعتقاد به مبانی، آرمان‌ها، اهداف انقلاب اسلامی

ضعف در معنویت و کم توجهی به آموزه‌های دینی و اعتقادی عاملی در جهت ترس از دشمن شده و همواره موجب عقب ماندگی و سستی در باورها و ارزش‌ها می‌باشد. ساختار نظام مورد نظر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی نیز ساختاری است که منطبق بر اسلام و آموزه‌های اسلامی بوده و از استحکام درونی نیز برخوردار می‌باشد. (بیانات در دیدار دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۲/۲/۲۲) این استحکام درونی عبارتند از:

- ارتباط و تناسب این ساختار با اسلام به عنوان ایدئولوژی بنیادین نظام (همان) و ابتدای آن بر ارزش‌ها و آرمان‌های بنیادین نظام (بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت، ۱۳۸۷/۹/۲۴) هم ساخت حقوقی و هم ساخت حقیقی (همان) در واقع انقلابی بودن به گونه‌ای که با ارزش‌های انقلاب اسلامی و روابط و نوع تعامل ارکان مختلف نظام سیاسی حاکم باشد (بیانات رهبر انقلاب به مناسبت بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۳۹۵/۳/۱۴) در غیر این صورت با ایدئولوژی بنیادین نظام نیز نا هماهنگ خواهد بود. علاوه بر این باید این استحکام همراه با ارتباط منطقی و هم افزایی اجزاء مختلف نظام سیاسی باشد، (بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت، ۱۳۸۶/۶/۴) همچنانکه امام خامنه‌ای می‌فرمایند: «بعضی در دل خود احساس ضعف می‌کنند، یا چشم غرّه‌های امریکا آنها را می‌ترساند، یا وعده‌های امریکا و امثال امریکا دل ضعیف و ناتوانشان را به خود جذب می‌کند. (همان) در حالی که بیانیه‌ی گام دوم انقلاب همانند تابلوی راهنما فعالیت‌ها و اقدامات ملت ایران را در راستای پایبندی به ارزش‌های و اصول انقلاب اسلامی ترسیم نموده و هر گونه تخطی از این مسیر را انحراف می‌داند. مبانی انقلاب اسلامی در واقع زیر بنا و اساس انقلاب است که انقلاب بر آن استوار است و مدیر جهادی نیز به آن معتقد است و از آن دفاع می‌کند. به عنوان نمونه «حاکمیت الهی» از جمله مبانی انقلاب اسلامی به‌شمار می‌آید. بر اساس جهان‌بینی اسلامی حاکمیت مخصوص خداوند است (انعام: ۵۷) و هیچ کس بدون اذن مستقیم و یا غیر مستقیم او، نمی‌تواند در آن دخالت نماید. حاکمیت الهی به‌گونه‌ای است که دیگر حاکمیت‌ها و حکومت‌های حق، در طول حاکمیت او قرار می‌گیرند و برای هیچ کس در عرض حاکمیت خداوند حق حاکمیت نیست. انبیای الهی که به‌طور مستقیم مأمور به اجرای دستورات الهی در میان مردم بوده‌اند و همچنین حق ولایتی که پس از رحلت آخرین پیامبر خداوند به امامان معصوم (ع) واگذار شده است و نیز در عصر غیبت که به فقهای جامع الشرائط منتقل گردیده است همه این‌ها بر اساس حاکمیت الهی به تشکیل حکومت اسلامی می‌پردازند و در پرتو احکام الهی و دستورات شرع عمل می‌نمایند.

۱-۲. تلاش در جهت رشد معنویت و اخلاق

آنچه که بن‌مایه‌ی بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی محسوب می‌شود؛ مجموعه‌ی هنجارهایی هستند که با هدف تکامل فردی و اجتماعی در جامعه‌ی موجب شکل‌گیری انسجام و اعتماد و پیوندهای عمیق اجتماعی می‌گردد. سرمایه‌ی اجتماعی در انقلاب اسلامی دارای بار مثبت است زیرا موجب فراهم آوردن سود و منفعت (مادی و معنوی) می‌شود. بنابر این نمی‌توان نسبت به کارکرد مثبت آن بی‌تفاوت بود. پس زمانی می‌توان از آن سرمایه به خوبی استفاده نمود که برای احاد جامعه ارزش افزوده و سود منطقی در راستای اهداف آن به همراه داشته باشد. از منظر گام دوم انقلاب اسلامی، انسجام و پیوندی ارزش دارد که در مسیر کمال و تقوا باشد چنان که خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَ لَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ...»^۵ (مائده / آیه ۲) در این رابطه امام خامنه‌ای توجه به معنویت و ارزش‌های اخلاقی را در تمام عرصه‌های فردی و اجتماعی به خصوص در عرصه مدیریتی به عنوان امری حیاتی دانسته و آن را راه گشا می‌داند. ایشان در این زمینه می‌فرمایند: «شعور معنوی و وجدان اخلاقی در جامعه هرچه بیشتر رشد کند برکات بیشتری به بار می‌آورد؛ این، بی‌گمان محتاج جهاد و تلاش است و این تلاش و جهاد، بدون همراهی حکومت‌ها توفیق چندانی نخواهد یافت. (بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی) بر همین اساس تهذیب نفس برای مدیران جهادی، امری ضروری و مهم است بلکه بخشی از هویت و موجودیت او به شمار می‌آید و پیوندی ناگسستنی با او دارد و بدون آن، انجام رسالت، میسر نخواهد بود؛ زیرا جامعه مخاطبین، در صورتی از مدیران جهادی تأثیر خواهد پذیرفت که خود را متخلق و عامل ببیند؛ رفتار او را منطبق بر گفتارش احساس کند؛ تظاهر و نفاق در او ندیده و صفا و خلوص و معنویت را در چهره و اعمالش بنگرد. به همین خاطر حضرت امام (ره) بر این باور بود که انقلابیون پیش از پذیرش هر مسؤولیتی نخست به تهذیب خویش بپردازند؛ رذایل اخلاقی را از خود دور سازند و فضایل را کسب نمایند سپس با زاد و توشه تقوا به راهنمایی و هدایت مردم همت گمارند: «شما که می‌خواهید فردا رهبری و هدایت جامعه را به عهده بگیرید، خیال نکنید تنها وظیفه شما یاد گرفتن مشتی اصطلاحات می‌باشد، وظیفه‌های دیگری نیز دارید. شما باید در این حوزه‌ها خود را چنان بسازید و تربیت کنید که... بتوانید مردم را بسازید و طبق آداب و دستورات اخلاقی اسلامی آنان را تربیت کنید (موسوی خمینی، ۱۳۸۷: ۱۲).

بنابراین مدیر جهادی واقعی کسی است که آلودگی‌های درون را پالایش می‌کند و عواملی که موجب می‌شود ارزش‌های انقلابی اسلامی دچار خدشه می‌گردد را در خود از بین می‌برد. برای تحقق بخشیدن به چنین امری، مردانی بسیار بزرگ، پاک، بلند نظر و دارای بینش عمیق همچون مجاهدان فی سبیل الله لازم است و خودسازی برای چنین هدفی، مستلزم به کار بستن عمیق‌ترین برنامه‌های اخلاقی، فکری و اجتماعی است. تنگ نظریها، حسادتها و نفاق و پراکندگی با موقعیت انقلابی‌گری در گام دوم انقلاب سازگار نبوده؛ زیرا اگر کسی فاسد و نادرست باشد، چگونه می‌تواند در پیشبردگی گام دوم انقلاب موثر باشد. امام خامنه‌ای در بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی به نقش معنویت و تاثیر ویژه آن اشاره فرموده و آن را بر همگان لازم و ضروری می‌داند. «معنویت به معنی برجسته کردن ارزشهای معنوی از قبیل: اخلاص، ایثار، توکل، ایمان در خود و در جامعه است، و اخلاق به معنی رعایت فضیلت‌هایی چون خیرخواهی، گذشت، کمک به نیازمند، راستگویی، شجاعت، تواضع، اعتمادبه‌نفس و دیگر خلقیات نیکو است. معنویت و اخلاق، جهت‌دهنده‌ی همه‌ی حرکتها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است؛ بودن آنها، محیط زندگی را حتی با کمبودهای مادی، بهشت می‌سازد و نبودن آن حتی با برخورداری مادی، جهنم می‌آفریند. «(بیانیه‌ی گام دوم انقلاب).

۱-۳. مردم‌داری، محبت، احسان و جذب حداکثری

مدیران جهادی سنگین‌ترین و مردمی‌ترین وظایف را بر عهده دارد، همه دستگاه‌ها در برابر مردم مسئول هستند و در خصوص بخشی از زندگی مردم مسئولیت دارند، ولی مدیران جهادی سنبیل عملی انقلاب اسلامی می‌باشد. لذا می‌توان گفت که درست فکر کردن و در نتیجه درست عمل کردن مردم در گرو فعالیت‌های افرادی است که به عنوان شناسنامه و نماد انقلاب اسلامی می‌باشند. بر همین اساس مردمی بودن این قشر می‌تواند نقش بسزایی در این مسیر داشته باشد. با توجه به بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی امام خامنه‌ای این امر را از مدیران جهادی مطالبه نموده و در این رابطه می‌فرماید: «اخلاص، ایثار، توکل، ایمان

۵. و در نیکوکاری و پرهیز همکاری کنید نه در گناه و تجاوز، و از خدای بترسید که او به سختی عقوبت می‌کند.

در خود و در جامعه است، و اخلاق به معنی رعایت فضیلت‌هایی چون خیرخواهی، گذشت، کمک به نیازمند، راستگویی، شجاعت، تواضع، اعتماد به نفس و دیگر خلقیات نیکو است. معنویت و اخلاق، جهت‌دهنده‌ی همه‌ی حرکتها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است؛ بودن آنها، محیط زندگی را حتی با کمبودهای مادی، بهشت میسازد و نبودن آن حتی با برخورداری مادی، جهنم می‌آفریند. »

منظور از مردمی بودن، داشتن رفتاری خوش با مردم و با مردم بودن، برای مردم بودن، در خدمت دیگران بودن، شریک درد و رنج و راحت و غم دیگران بودن است. این، رمز و راز حیات اجتماعی مدیران جهادی و انقلابی است و برای او «پایگاه مردمی» و برخورداری از رأفت و رحمت و مودت و حمایت مردم را فراهم می‌آورد. ماهی به آب زنده است و یک مسلمان اجتماعی، به حسن سلوک با دیگران، همراهی و همدردی و همگامی با مردم و خدمت‌گزاری به آنان در پرتو نمودها و شاخص‌هایی، از جمله تواضع و فروتنی، خوش اخلاقی و سودمند بودن به حال مردم حاصل می‌شود که بدون آن‌ها نمی‌توان قلوب دیگران را جلب کرد و زمینه خدمت به آنان را فراهم آورد و در نهایت خشنودی پروردگار را کسب نمود. مدیران جهادی نهادی برخاسته از متن جامعه و دارای پیوند ناگسستنی با مردم است. یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت این قشر در ایجاد پیوند قلبی، فکری و فرهنگی با مردم و نیز تاثیرگذاری آنها در ایجاد تحولات در جامعه، همدردی و هم‌سطحی زندگی مادی و معیشتی آنها با افراد جامعه بوده است. حقیقتی که در کلام مولای متقیان به خوبی بر آن تاکید شده است: «إِنَّ مِنْ أَعْوَنِ الْأَخْلَاقِ عَلَى الدِّينِ الزُّهْدُ فِي الدِّينِ (همان، ج ۲: ۱۲۸)؛ به درستی که کمک‌کننده‌ترین خصیصه اخلاقی به دین، زهد و بی‌رغبتی به دنیا است. « (عاملی، ۱۴۱۰ق: چ ۱۶، ص ۱۲).

۱-۴. شناخت و درس آموزی از گذشته

شناخت مسایل سیاسی و فرهنگی هر جامعه و مدار شناخت جریان‌های سیاسی و فرهنگی در آن جامعه است. آگاهی یافتن این که هر جریان از چه ماهیت فکری برخوردار است و نقاط قوت و ضعف آن کدام است؛ بسیار ضروری است. بازشناسی جریان‌ها، مواضع و ویژگی‌های آن‌ها باعث برخورد آگاهانه، هوشیارانه و سنجیده‌تر در حال و آینده خواهد شد و به آنها کمک می‌کند تا راه طی شده و وضع موجود را به خوبی درک و وفق روشنی از آینده را فرا روی خود ببینند. امام خامنه‌ای قدم نهادن در مسیر گام دوم انقلاب را منوط به شناخت گذشته و درس آموزی آن بر شمردند. ایشان در این رابطه می‌فرمایند: « برای برداشتن گام‌های استوار در آینده، باید گذشته را درست شناخت و از تجربه‌ها درس گرفت؛ اگر از این راهبرد غفلت شود، دروغها به جای حقیقت خواهند نشست و آینده مورد تهدیدهای ناشناخته قرار خواهد گرفت. دشمنان انقلاب با انگیزه‌ای قوی، تحریف و دروغ‌پردازی درباره‌ی گذشته و حتی زمان حال را دنبال میکنند و از پول و همه‌ی ابزارها برای آن بهره می‌گیرند. رهزنان فکر و عقیده و آگاهی بسیاریند؛ حقیقت را از دشمن و پیاده‌نظامش نمیتوان شنید. «(بیانیه‌ی گام دوم انقلاب) مدیران جهادی به نوعی از خواص جامعه محسوب می‌شوند. آنها الگوهای زنده انقلاب اسلامی در اجتماع هستند. رفتارهای مختلف آنها، از چگونگی لباس پوشیدن تا نوع سخن گفتن، رأی دادن و زندگی کردن برای بسیاری از افراد جامعه درس‌آموز و الگو است. از سوی دیگر، رهبری و مدیریت جامعه در ابعاد مختلف که به نوعی از شئون و تکالیف مهم به حساب می‌آید، مستلزم علم، آگاهی و بصیرت است و بدون برخورداری از عنصر معرفت و بصیرت تحقق آن امکان‌پذیر نیست چنان‌که امیرمؤمنان علی(ع) کسانی را سزاوار و شایسته رهبری و هدایت جامعه اسلامی می‌داند که علاوه بر آشنایی با دستورهای خداوند تبارک و تعالی و توانمندی در اداره حکومت، از عنصر بصیرت برخوردار باشد: «وَلَا يَخْمَلُ هَذَا الْعِلْمَ إِلَّا أَهْلُ الْبَصَرِ وَالصَّبْرِ وَالْعِلْمِ بِمَوَاضِعِ الْحَقِّ (نهج البلاغه، خطبه ۱۷۳)؛ این پرچم را کسی جز صاحبان بینش و صبر و آگاهان به جایگاه‌های حق نمی‌تواند به دوش بگیرد. « مدیران جهادی نیز به عنوان مروجین فرهنگ انقلاب اسلامی اگر حوادث گذشته و دشمنی‌ها و رفتارهای استکبار علیه اسلام و انقلاب اسلامی نشناسند خود و دیگران را به گمراهی کشانده و نه تنها در مسیر ارزش‌های انقلاب اسلامی گام نمی‌نهند چه بسا ممکن در زمین دشمن نیز فعالیت نمایند.

۱-۵. تلاش علمی

تلاش علمی و پژوهشی یکی دیگر از تاکیدات امام خامنه‌ای در راستای رشد و ترقی علمی در بیانیه‌ی گام دوم انقلاب می‌باشد.

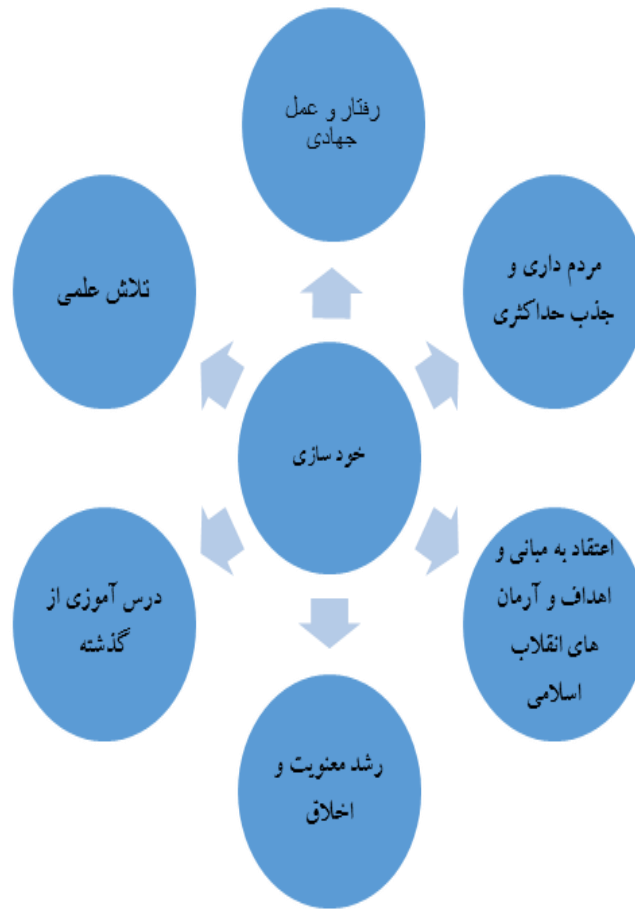
ایشان با توجه به این روایت که العلم سلطان می‌باشد در بیانیه‌ی گام دوم همگان را به توجه به علم و پژوهش فراخواندند. «دانش، آشکارترین وسیله‌ی عزت و قدرت یک کشور است. روی دیگر دانایی، توانایی است. دنیای غرب به برکت دانش خود بود که توانست برای خود ثروت و نفوذ و قدرت دویست‌ساله فراهم کند و با وجود تهیدستی در بنیانهای اخلاقی و اعتقادی، با تحمیل سبک زندگی غربی به جوامع عقب‌مانده از کاروان علم، اختیار سیاست و اقتصاد آنها را به دست گیرد.» (بیانیه‌ی گام دوم) مدیران جهادی در جامعه اسلامی به عنوان پاسدار ارزش‌ها و اعتقادات دینی جامعه باید خود را بیش از همه اقشار جامعه، مجهز به سلاح علم و آگاهی کنند تا قادر باشند از عهده انجام رسالت مهم خود برآیند. تا از این طریق بتوانند باورپذیری جهادی را در سطح عموم جامعه محقق سازند.

بنابراین، مدیران جهادی باید از چنان جامعیت علمی برخوردار شوند که بتوانند پاسخگوی سوالات و شبهات مطرح در اذهان مخاطبان خود بوده، ایمان، اعتقاد، بصیرت افراد جامعه را بالا ببرند. لازمه این امر، در درجه اول ارتقاء سطح دانش و معلومات و به اصطلاح رایج «ملا شدن» و در درجه دوم اکتفا نکردن به آموخته‌ها و معلومات موجود در ذهن است؛ چرا که علم و دانش هر لحظه در حال تکوّن و رشد است و با این جریان، رکود و اکتفا به معلوماتی که در گذشته و در دوران تحصیل کسب شده، نه تنها خیانت به خویش است بلکه بزرگترین خیانت به جامعه مخاطبان است؛ زیرا کسی که به داشته‌های خود اکتفا کند و با مطالعه و دانش بر حجم معارف خود نیفزاید، به تدریج آنچنان تنزل پیدا می‌کند که در سطح افراد عامه جامعه قرار می‌گیرد و نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای جامعه خود باشد. بی‌شک، یکی از عللی که دین مبین اسلام، آموزش را امری مداوم و مستمر می‌داند، ریشه در در همین نکته مهم دارد. اسلام به دلیل رشد علم و نیاز انسان به کسب معلومات بیشتر و به روز رسانی آنها، تعلیم و آموزش را امری دایمی معرفی کرده است و به پیروان خود سفارش کرده همواره به آموختن علم و بالابردن سطح معلومات و آگاهی‌ها اهتمام ورزند. امام علی(ع) می‌فرماید: «لَا يُحْرِزُ الْعِلْمَ إِلَّا مَنْ يُطِيلُ دَرَسَهُ» (تمیمی‌آمدی، ۱۴۱۰ ق: ۵۵۳)؛ بر دانش و معرفت دست نمی‌یابد مگر کسی که در تحصیل خویش مداومت نماید؛ زیرا که دانش و معرفت پایان نمی‌پذیرد. «امام خامنه‌ای نیز درباره ضرورت ارتقاء معلومات و آگاهی‌های علمی می‌فرماید: «با درس خواندن باید در صحنه‌ی رزم سیاسی و اجتماعی و نظامی شرکت کرد و در صحنه‌ی تبلیغ و آگاهی‌بخشی به مردم وارد شد.» (بیانات، ۱۳۶۹/۱۱/۴).

۱-۶. روحیه‌ی جهادی

رفتار و عمل جهادی و انقلابی از ویژگی‌هایی است که می‌توان با آن کارهای مشکل و پیچیده را به سرانجام رساند. مدیران جهادی نیز با برخورداری از این ویژگی به حل و فصل مشکلات اجتماع پرداخته و در هر شرایطی با چنین روحیه‌ای به انجام وظیفه می‌پردازد. امام خامنه‌ای در تعریف روحیه جهادی می‌فرماید: «روحیه جهادی... یعنی اعتقاد به این که «ما می‌توانیم»؛ و کار بی‌وقفه و خستگی‌ناپذیر و استفاده از همه‌ی ظرفیت وجودی و ذهنی و اعتماد به جوان‌ها. (بیانات ۱۳۸۴/۱۰/۱۴). بر همین اساس اگر مدیران جهادی بخواهد باورپذیری جهادی را در میان جامعه محقق کند؛ لازم است برنامه‌های خویش را نه بر اساس فعالیت‌های روزمره بلکه فعالیت‌های شبانه روزی برای خود در نظر گرفته تا بتواند در تحقق الگوی کامل نظام پیشرفته‌ی اسلامی سهیم باشد. «مدیران جوان، کارگزاران جوان، اندیشمندان جوان، فعالان جوان، در همه‌ی میدان‌های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و بین‌المللی و نیز در عرصه‌های دین و اخلاق و معنویت و عدالت، باید شانه‌های خود را به زیر بار مسئولیت دهند، از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته بهره گیرند، نگاه انقلابی و روحیه‌ی انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند و ایران عزیز را الگوی کامل نظام پیشرفته‌ی اسلامی بسازند.» (بیانیه‌ی گام دوم).

جدول شماره ۲- ساخت یابی مبتنی بر خودسازی

۲. جامعه‌سازی

همان طور که در چارچوب نظری بیان شد رکن دوم نظریه ساخت یابی توجه به ساختارها می‌باشد. از دیدگاه مقام معظم رهبری برای تحقق مدیریت جهادی لازم است برخی از ساختارها مورد تغییر قرار گیرد. «میتوانیم در زمینه‌ی اصلاح ساختارها در این برهه کار کنیم. یک مقداری احتیاج دارد به مدیریت شجاعانه؛ یک مقدار مسئولین دولتی با شجاعت در این قضیه وارد بشوند؛ ملاحظه‌ی غیر وظیفه و غیر قانون و غیر مصلحت کشور را نکنند.» (بیانات، ۱۳۹۸/۲/۲۴) در موضوع حاضر نیز باید گفت که بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی برای شکل‌گیری مدیریت جهادی چه نوع ساختاری را طراحی کرده و مد نظر خویش قرار داده است. بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی از ساختارها تعبیر به جامعه‌سازی نموده است.

۱-۲. تبلیغ و ترویج روحیه‌ی امید در جامعه

اصلی‌ترین قدم در ایجاد دولت اسلامی و نیز عبور به سمت جامعه اسلامی و استمرار آن تا تمدن اسلامی، داشتن روحیه‌ی امید است. لذا از مهم‌ترین موارد در بیانیه‌ی گام دوم انقلاب که در سراسر این بیانیه موج می‌زند داشته روحیه‌ی امید و نشاط به آینده، به ویژه در میان جوانان است. این بیانیه بر این امر تاکید دارد که انقلاب اسلامی ایران اگر بخواهد در مسیر پیشرفت قرار بگیرد جوانان آن کشور باید همواره به آینده امیدوار باشند. «بی‌شک فاصله‌ی میان بایدها و واقعیتها، همواره وجدان‌های آرمانخواه را عذاب داده و میدهد، اما این، فاصله‌ای طی‌شدنی است و در چهل سال گذشته در مواردی بارها طی شده است و بی‌شک در آینده، با حضور نسل جوان مؤمن و دانا و پُرانگیزه، با قدرت بیشتر طی خواهد شد.» (بیانیه‌ی گام دوم انقلاب) بنابراین اگر مدیران جهادی امید به آینده‌ای روشن را ترویج دهند این اقدام عاملی است که جوانان را در مسیر حرکت رو به جلو و ثابت قدم نگه می‌دارد و باعث تداوم تلاش و فعالیت آنان در حل مشکلات مختلف می‌شود. امام خامنه‌ای خطاب به کارگزاران جامعه

می‌فرمایند: «یک کلید اصلی وجود دارد و آن امید دادن و اطمینان دادن به مردم است. این کاری است که به عهده‌ من و شماست... اگر مردم ناامید شدند، اعتماد خودشان را از دست دادند، متزلزل شدند، شکست قطعی است.» (بیانات امام خامنه‌ ای، ۱۳۸۹/۶/۲۵) این امر محقق نمی‌گردد، مگر با دقت نظر بر گذشته‌ی چهار ساله‌ی انقلاب اسلامی و حوادث متعددی که در این زمینه اتفاق افتاده است. باید این نکته را دقت نمود که بیان دست آوردها اگر در مسیر بیان وضع پیش از انقلاب باشد به مراتب اثربخشی بیشتری خواهد داشت و قطعاً بخشی از امید به آینده که همواره مورد تأکید امام خامنه‌ ای می‌باشد در مقایسه این دوران به دست خواهد آمد. امام خامنه‌ ای در راستای امید به آینده به صورت واقع بینانه عمل نموده و امید به آینده ای واهی را در چشم انداز آینده‌ی ایران اسلامی قرار نداده است. ایشان در ابتدا با ترسیم وضعیت موجود کشور، تصویر وضعیت مطلوب را با شرایط فعلی بیان نموده‌اند.

۲-۲. دفاع ابدی از نظام اسلامی - انقلابی

در این بیانیه امام خامنه‌ ای هیچ بدیل و جایگزین سیاسی را به جای جمهوری اسلامی ایران مطلوب ندانسته بلکه این نظام را تنها راه رسیدن به اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی برشمردند. «انقلاب اسلامی همچون پدیده‌ای زنده و باردار، همواره دارای انعطاف و آماده‌ی تصحیح خطاهای خویش است، اما تجدیدنظرپذیر و اهل انفعال نیست. به نقدها حساسیت مثبت نشان میدهد و آن را نعمت خدا و هشدار به صاحبان حرف‌های بی‌عمل می‌شمارد، اما به هیچ بهانه‌ای از ارزشهایش که بحمدالله با ایمان دینی مردم آمیخته است، فاصله نمی‌گیرد. انقلاب اسلامی پس از نظام‌سازی، به رکود و خموشی دچار نشده و نمی‌شود و میان جوشش انقلابی و نظم سیاسی و اجتماعی تضاد و ناسازگاری نمی‌بیند، بلکه از نظریه‌ی نظام انقلابی تا ابد دفاع میکند.» (بیانیه‌ی گام دوم) در نگاه امام خامنه‌ ای کارآمدترین نظام، جمهوری اسلامی بوده و جدایی از این نظام مصداق ناکارآمدی خواهد بود. ایشان حرکت در آینده را در مسیر جمهوری اسلامی را مطرح فرموده و در این زمینه می‌فرمایند: «ممکن است جمهوری اسلامی اشکالات، ایرادات و ضعف‌هایی داشته باشد، اما هیچ بدیلی جز این الگوی حکومتی نمی‌تواند در ایران حاکمیت داشته باشد.» (بیانیه‌ی گام دوم انقلاب) مدیران جهادی با الگوگیری از این بیانیه بر این باور است که جمهوری اسلامی قادر است در بستر استمرار انقلاب اسلامی چشم‌انداز نوینی را نه فقط در یک منطقه بلکه برای جهان بشریت ایجاد نماید. علاوه بر این بدلیل آنکه حفظ نظام اسلامی از اهم واجبات الهی است همه‌ی آحاد جامعه به ویژه مدیران جهادی در برابر آن موظف و مسئولیت دارند در قبال هر چیزی که آن را تهدید می‌کند از خود واکنش نشان بدهند. امروزه قلم‌های مزدور و دست‌های فروخته شده به دشمن تلاش می‌کنند که این پشتوانه معنوی انقلاب را در چشم مردم تضعیف کنند. از این رو، بر تمام مدیران جهادی فرض است که انزوا و دوری از فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی را که خواست دشمنان و خلاف وظیفه اسلامی است به هیچ وجه در زندگی خود و حوزه‌های علمیه راه ندهند و همواره مخصوصاً در مواقع خطر پیشاپیش صفوف مردم به تلاشی مخلصانه و خستگی‌ناپذیر مشغول باشند و علم را با عمل و تفقه را با جهاد و معرفت را با تبلیغ قوی و عملی همراه سازند و همواره در اندیشه خدمت به انقلاب اسلامی بوده و در صدد حل چالش‌های جمهوری اسلامی برآیند.

۲-۳. تبلیغ و ترویج شعارهای جهانی، فطری، درخشان و همیشه زنده‌ی انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی نه تنها برای ملت ایران بلکه برای همه ملت‌های دنیا؛ بازگشت به کلمه لا اله الا الله یعنی ظرفیت نه گفتن به همه سلطه‌گران و بازگشت به اسلام و همچنین ایجاد روحیه خود باوری در برابر نظام سلطه و استکبار به رهبری آمریکا است. انقلاب اسلامی و نظام دینی ریشه در مواضع مبنایی و اصولی روشنی در قبال نظام سلطه دارد. بر این اساس، انقلاب اسلامی توانسته ابهت پوشالی قدرت‌های شیطانی را در هم شکسته و فریادرس مسلمانان و مستضعفان عالم گردد. این رویکرد انقلاب اسلامی دستاوردهای ارزشمندی همچون بیداری اسلامی را به دنبال داشته است. امام خامنه‌ ای در دیداری که با مسئولین مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی داشته‌اند در این زمینه می‌فرمایند: «ما اگر چنانچه به توحید اعتقاد داریم، نمی‌توانیم زیر بار زور برویم، نمی‌توانیم زیر بار ظلم برویم، نمی‌توانیم در مقابل ظالم نایستیم، این طبیعت توحید است. اینکه جمهوری اسلامی اعلام می‌کند که هر جا مظلومی هست و نصرتی لازم است، لازمه‌ی توحید این است که انسان در مقابل زورگویی ظالم

به مظلوم بایستد؛ حقیقت توحید این است. «(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷) در حال حاضر نیز مدیران جهادی بر اساس آموزه‌های دینی و مکتبی دفاع از همه مظلومان عالم را وظیفه خود دانسته و نباید مانند جریان‌هایی همچون انجمن حجّیه نسبت به آنها بی‌تفاوت باشد(نوری، ۱۳۹۵: ۲۲۵) موضوع حفظ شعائر انقلاب اسلامی به صراحت در این بیانیه اشاره شده و به طور نمونه امام خامنه‌ای حمایت از ملت فلسطین و مقاومت را در برابر استکبار جهانی به ویژه آمریکا را الگوی گام دوم برشمردند. ایشان در این زمینه می‌فرمایند: «ایران مقتدر، امروز هم مانند آغاز انقلاب با چالش‌های مستکبران روبه‌رو است حمایت جمهوری اسلامی از مبارزات مجاهدان فلسطینی در قلب سرزمین‌های اشغالی و دفاع از پرچم برافراشته حزب‌الله و مقاومت در سراسر این منطقه است.» (بیانیه‌ی گام دوم).

۲-۴. تبیین و تشریح دستاوردها و برکات مختلف انقلاب اسلامی

دشمنان انقلاب اسلامی همواره درصددند این انقلاب را ناکارآمد جلوه داده و عملاً روحیه یاس و ناامیدی را در میان اقشار مختلف مردم نهادینه سازند. لذا لازم و ضروری است دستاوردهای انقلاب اسلامی که در عرصه‌های مختلف انقلاب اسلامی دستاوردهای فراوانی دارد. این دستاوردها در عرصه‌های مختلف نرم و سخت می‌باشد. دستاوردهایی به مانند احیاء اسلام ناب محمدی، رشد دینی و معنوی، ایجاد روحیه خودباوری، استقلال کشور و عزت و مردم، دفاع از حقوق مستضعفین جهان، تبدیل مسئله فلسطین به مسئله اول جهان، ابطال شکست‌ناپذیری رژیم غاصب صهیونیستی، شکل‌گیری و تقویت بیداری اسلامی، برقراری مردم‌سالاری دینی، ایجاد وحدت و همگرایی، رشد و گسترش و باسواد و تولید علم و... از این رو، دشمنان انقلاب اسلامی همواره در صدد کتمان یا آسیب‌رسانی به دستاوردهای یاد شده هستند. بر همین اساس لازم است این دستاوردها برای همگان تبیین گردد. امام خامنه‌ای (دام‌ظله‌العالی) بواسطه این روش دستاوردهای انقلاب اسلامی را در بیانات مختلف بیان نموده و در بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی در مقایسه با دوران طاغوت چنین می‌فرماید: «انقلاب به یک انحطاط تاریخی طولانی پایان داد و کشور که در دوران پهلوی و قاجار بشدت تحقیر شده و بشدت عقب مانده بود، در مسیر پیشرفت سریع قرار گرفت؛ در گام نخست، رژیم ننگین سلطنت استبدادی را به حکومت مردمی و مردم‌سالاری تبدیل کرد و عنصر اراده‌ی ملی را که جان مایه‌ی پیشرفت همه جانبه و حقیقی است در کانون مدیریت کشور وارد کرد؛ آنگاه جوانان را میدان دار اصلی حوادث و وارد عرصه‌ی مدیریت کرد؛ روحیه و باور «ما میتوانیم» را به همگان منتقل کرد.» در این راستا مدیر جهادی و انقلابی همواره مردم را از گذشته آگاه ساخته و واقعیت‌های تاریخی را همان‌طور که اتفاق افتاده است به مخاطبین خویش می‌رساند. از طرفی برکات و ثمرات انقلاب اسلامی را بازنشر می‌دهد. همان‌طور که بیان شد مدیر جهادی و انقلابی برای تاثیرگذاری بر افکار و اندیشه‌های آحاد جامعه در جهت پذیرش مدیریت جهادی؛ خود از حافظان انقلاب و دستاوردهای آن بوده و در این راستا موظف است دستاوردهای یادشده را بشناسد و بشناساند و سپس راهکارهای مناسب جهت حفاظت از هر یک از این دستاوردها را در پیش گیرد.

۲-۵. ترویج فرهنگ مدیریت جهادی و اعتقاد به اصل «ما میتوانیم»

ترویج و نشر فرهنگ ما می‌توانیم یکی از فرهنگ‌های اسلام ناب است. در این فرهنگ هرگز از مشکلات خسته نشده و همه‌ی راه‌حل‌ها در داخل کشور است. امام خامنه‌ای در این زمینه می‌فرماید: «اینکه کسی گمان کند که مشکلات اقتصادی صرفاً ناشی از تحریم است و علت تحریم هم مقاومت ضد استکباری و تسلیم نشدن در برابر دشمن است؛ پس راه‌حل، زانو زدن در برابر دشمن و بوسه زدن بر پنجه‌ی گرگ است خطایی نابخشودنی است. این تحلیل سراپا غلط، هرچند گاه از زبان و قلم برخی غفلت‌زدگان داخلی صادر می‌شود، اما منشأ آن، کانونهای فکر و توطئه‌ی خارجی است که با صد زبان به تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران و افکار عمومی داخلی القاء می‌شود.»

ایشان در راستای تحقق فرهنگ جهادی از همه کارگزاران فرهنگی می‌خواهند به ترویج فرهنگ جهادی در جامعه پرداخته و در این راستا اصل ما می‌توانیم را نهادینه ساز نمایند. «مدیران جوان، کارگزاران جوان، اندیشمندان جوان، فعالان جوان، در همه‌ی میدانهای سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و بین‌المللی و نیز در عرصه‌های دین و اخلاق و معنویت و عدالت، باید شانه‌های خود را

به زیر بار مسئولیت دهند، از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته بهره گیرند، نگاه انقلابی و روحیه‌ی انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند و ایران عزیز را الگوی کامل نظام پیشرفته‌ی اسلامی بسازند. «بیانیه گام دوم».

۲-۶. تحکیم ایمان و پایه‌های اخلاقی و ارزش‌های معنوی در سطح عموم جامعه

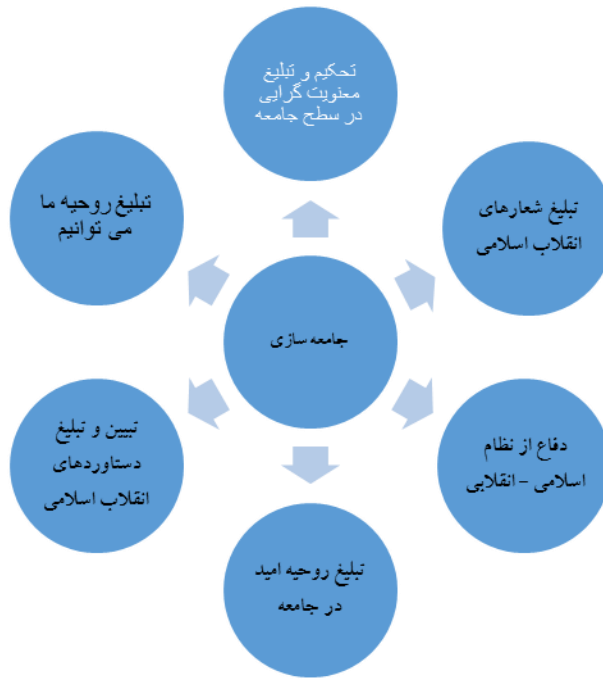
مدیران جهادی برای باورپذیری فرهنگ جهاد در راستای گام دوم انقلاب اسلامی وظیفه دارند، علاوه بر مراقبت‌های اخلاقی از خویش، مراقب حال دیگران نیز بوده و در اصلاح دیگران نیز بکوشند. با توجه به اینکه برنامه عظیم گام دوم انقلاب، یک برنامه فردی نبوده و برنامه‌ای است که بر اساس آن تمام عناصر، باید تحول یابند. بنابراین در یک برنامه وسیع ملی - جهانی، هیچ فردی نمی‌تواند از حال دیگران غافل بماند، بلکه موظف است هر نقطه ضعیفی را در هر کجا می‌بیند، اصلاح کند؛ زیرا بدون شرکت فعالانه و هماهنگی با تمام مبارزان، پیاده کردن چنان برنامه‌ای، امکان‌پذیر نیست و مدیران جهادی و انقلابی نیز از این ویژگی برخوردار است؛ امام خامنه‌ای در این رابطه می‌فرماید: «ما نباید فکر کنیم که چون امام زمان خواهد آمد و دنیا را پر از عدل و داد خواهد کرد، امروز وظیفه‌ای نداریم؛ نه، بعکس، ما امروز وظیفه داریم در آن جهت حرکت کنیم تا برای ظهور آن بزرگوار آماده شویم.» (بیانات ۱۳۸۱/۰۷/۳۰).

بنابراین مدیر جهادی شایستگی سربازی در راستای اهداف و ارزش‌های انقلاب اسلامی، با کسب تقوا و معرفت، در پی اصلاح جامعه بوده و با بصیرت‌افزایی در رشد و بالندگی جامعه تلاش نماید. امام خامنه‌ای در بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی منادیان فرهنگ و ارزش‌های انقلابی را این چنین معرفی می‌نماید: «اولاً خود باید منش و رفتار اخلاقی و معنوی داشته باشند، و ثانیاً زمینه را برای رواج آن در جامعه فراهم کنند و به نهادهای اجتماعی در این باره میدان دهند و کمک برسانند؛ با کانونهای ضد معنویت و اخلاق، به شیوه‌ی معقول بستیزند و خلاصه اجازه ندهند که جهنمی‌ها مردم را با زور و فریب، جهنمی کنند.» (بیانیه‌ی گام دوم)

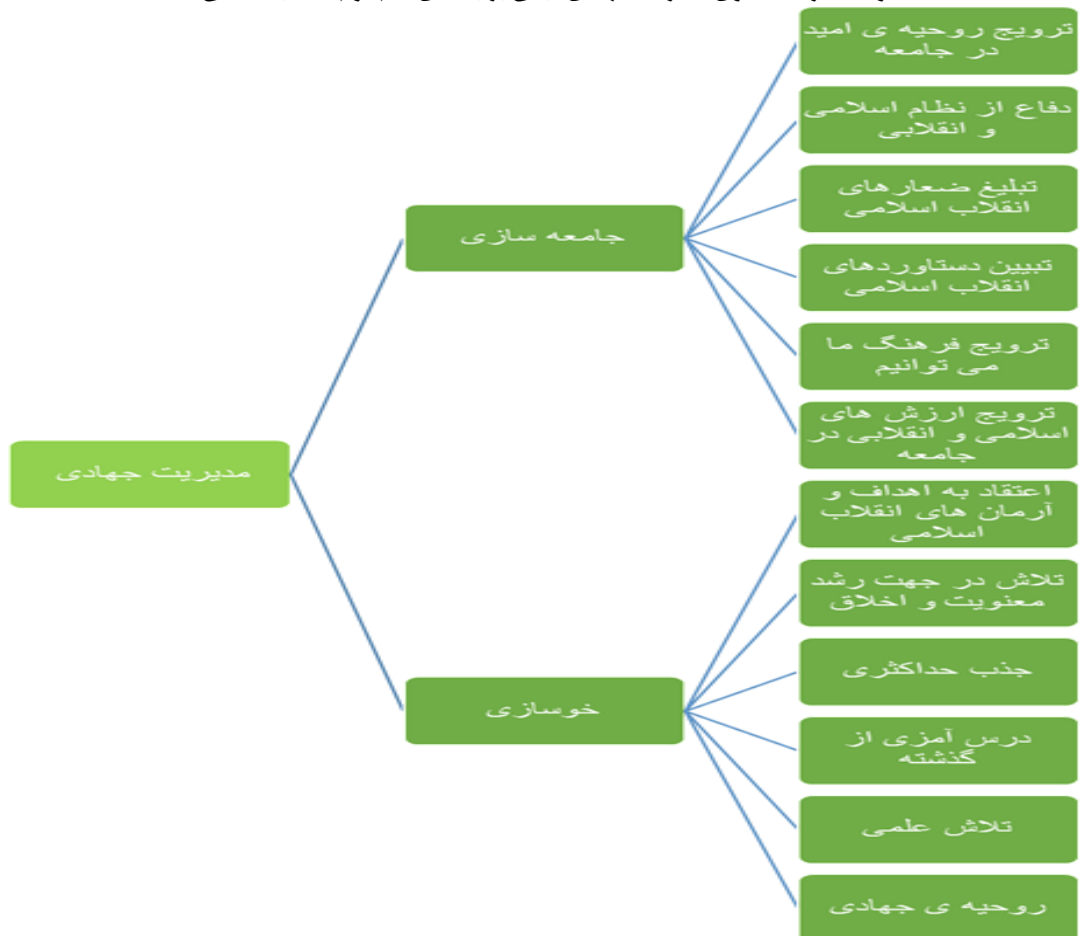
امام خامنه‌ای ترویج فرهنگ اصیل اسلامی و نشر آن را وظیفه همه دستگاه‌های حکومتی و غیر حکومتی دانسته و در این میان مدیران جهادی به عنوان مروجان فرهنگ جهاد و خدمت‌رسانی؛ این وظیفه همواره باید توجه داشته باشند. «هم‌اکنون تهاجم روزافزون دشمنان به دل‌های پاک جوانان و نوجوانان و حتی نونهالان با بهره‌گیری از این ابزارها را به چشم خود می‌بینیم. دستگاه‌های مسئول حکومتی در این باره وظایفی سنگین بر عهده دارند که باید هوشمندانه و کاملاً مسئولانه صورت گیرد. و این البته به معنی رفع مسئولیت از اشخاص و نهادهای غیرحکومتی نیست. در دوره‌ی پیش‌رو باید در این باره برنامه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت جامعی تنظیم و اجرا شود؛ ان‌شاءالله.» (بیانیه گام دوم)

بنابراین مسئولیت‌های مهم مدیران جهادی در قبال دیگران، مسئولیت در برابر خیر و هدایت جامعه بشری است. مدیران جهادی علاوه بر وظایفی که در راستای باورپذیری فرهنگ جهاد بر عهده دارد؛ باید نسبت به هدایت مردم جامعه و هرآنچه به آن مربوط می‌شود، با تمام توان بکوشد و از هرگونه کم‌کاری و سهل‌انگاری اجتناب نماید. آنها باید همچون انبیاء و اولیاء الهی که برای هدایت مردم، خود را به رنج و سختی می‌انداختند، در راه انتقال معارف دینی و دفاع و حراست از میراث گران‌بهای اسلامی و ارزش‌های اسلامی تلاش کند و در اعماق جان و دل خویش، خود را مسئول بداند و به امر تبلیغ و ترویج معارف دینی به عنوان یک وظیفه شرعی و الهی بنگرد و کاملاً به آن معتقد باشد و بداند که اگر از انجام وظایف خویش ذره‌ای غفلت کنند نه تنها لطمات جبران‌ناپذیری بر پیکر جامعه اسلامی وارد ساخته است بلکه باید در روز حساب، پاسخگوی اعمالش نیز باشد. امروز دشمنان اسلام و انقلاب تلاش می‌کنند روحیه بی‌تفاوتی را در میان تمام اقشار جامعه به ویژه قشر متدین و انقلابی ترویج کنند و آنها را نسبت به انجام رسالت و مسئولیت‌های خطیر خود بی‌انگیزه سازند.

جدول شماره ۳: ساخت یابی مبتنی بر جامعه‌سازی

جدول شماره ۴: الگوی مدیریت جهادی مبتنی بر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی

۵. نتیجه‌گیری

با بررسی‌های به عمل آمده مشخص گردید که برای تحقق مدیریت جهادی در سطح جامعه نه تنها کارگزاران به عنوان عاملیت باید مدیریت جهادی را در خود نهادینه سازند بلکه ساختارهای حاکم نیز بر مبنای مدیریت جادی بوده به طوری که نه تنها ساختار حاکم موجب تشویق و حمایت از افرادی گردد که دارای روحیه‌ی جهادی بوده بلکه موجب گردد تا سایر کارکنان را به این امر سوق دهد. در تحقیقاتی که در سابق انجام شد از یک نظر در ترسیم مدیریت جهادی توجهی بر ساختارها نداشته و بیشتر مدیریت جهادی را داشتن روحیه‌ی جهادی که مبتنی بر افراد بود ترسیم نموده بودند در این تحقیق مشخص گردید که مدیریت جهادی صرفاً با کارگزاران جهادی عملی نشده بلکه توامان ساختارها نیز باید مبتنی بر مدیریت جهادی طراحی گردند. علاوه بر این الگوی بدست آمده با تأکید بر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب طراحی گردید که در تحقیقات دیگر مدیریت جهادی بر اساس بیانیه‌ی گام دوم انقلاب نبوده است. با بررسی‌های به عمل آمده مشخص گردید برای ایجاد باورپذیری مدیریت جهادی مبتنی بر بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی لازم است؛ هم کارگزاران اعتقاد و باور به مدیریت جهادی داشته باشند و هم ساختارها طوری طراحی گردد که منجر به مدیریت جهادی در میان آحاد جامعه به ویژه کارگزاران و مدیران گردد. بیانیه‌ی گام دوم رسیدن به مدیریت جهادی را مبتنی بر دو امر تحول در کارگزاران با اقداماتی همچون: تلاش در جهت رشد معنویت و اخلاق کارگزاران، اعتقاد و التزام به مبانی، آرمان‌ها، اهداف انقلاب اسلامی، مردم‌داری، محبت، احسان و جذب حداکثری، شناخت و درس‌آموزی از گذشته، تلاش علمی، تلاش جهادی را در خود ایجاد و تقویت نمایند. سپس تحول در ساختارها را مطرح نموده است به طوری که برای رسیدن به مدیریت جهادی لازم است ساختارها بر اساس: تبلیغ و ترویج روحیه‌ی جهادی، دفاع ابدی از نظام اسلامی، تبلیغ و تشریح دستاوردها و برکات انقلاب اسلامی، ترویج فرهنگ مدیریت جهادی و اعتقاد به اصل ما می‌توانیم و تحکیم ایمان و پایه‌های اخلاقی و ارزش‌های معنوی در سطح جامعه را ایجاد و تقویت گردد. در نهایت نیز پیشنهاد می‌گردد برای عملیاتی‌سازی مدیریت جهادی در جامعه تحقیقاتی در زمینه راهبردهای عملیاتی خودسازی مدیریت جهادی و راهبردهای عمیاتی جامعه‌سازی مدیریت جهادی صورت گیرد.

۶- منابع

قرآن کریم.

بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی

- _____، (۱۳۸۰). الحیات، ترجمه احمد آرام، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- آبرکرامی نیکلاس و همکاران، (۱۳۷۰)، فرهنگ جامعه‌شناسی، ترجمه حسن پویان، تهران، چاپخش.
- تمیم جمعی از نویسندگان، (بی تا)، فرهنگ فلسفه و علوم اجتماعی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی.
- توسلی، غلام‌عباس، (۱۳۶۹)، نظریه‌های جامعه‌شناسی تهران، سمت.
- حجتی، سیدمحمدباقر، (۱۳۶۸)، اسلام و تعلیم و تربیت، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- حر عاملی، محمدبن حسن، (۱۴۰۹ق)، وسائل الشیعه، قم، موسسه آل‌البیت(ع).
- حسن‌زاده، رمضان، (۱۳۸۸)، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری: راهنمای عملی تحقیق، تهران، ساوالان.
- حسینی خامنه‌ای، سیدعلی. بیانات، قابل دسترسی در پایگاه اینترنتی KHAMENEI. IR.
- حکیمی، محمدرضا، (۱۳۶۰). هویت صنفی روحانی، دلیل ما، قم.
- دهقان، نیری، ناهید جلالی‌نیا و علی احمدی، (۱۳۸۳)، "نظریه پردازی و نظریه‌های پرستاری"، تهران، نشر بشری.
- رزاقی، افشین، (۱۳۸۱)، نظریه‌های ارتباطات اجتماعی، تهران، پیکان.
- ساروخانی، باقر، (۱۳۷۰)، دایرةالمعارف علوم اجتماعی، تهران، کیهان.
- سورین ورنر و جیمز تانکارد، (۱۳۸۶)، نظریه‌های ارتباطات، ترجمه علیرضا دهقان، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- سیدرضی، (۱۴۱۴ق)، نهج‌البلاغه، مصحح: صبحی صالح، قم، هجرت.
- شایان‌مهر، علیرضا، (۱۳۷۷)، دایرةالمعارف تطبیقی علوم اجتماعی، تهران، کیهان، چاپ اول، کتاب اول.

- شعبانی، حسن، (۱۳۸۵)، "مهارت‌های آموزشی و پرورشی" (روش‌ها و فنون تدریس)، تهران، انتشارات سمت.
- صمدی، محمد، (۱۳۹۴)، تاریخچه روحانیت شیعه، قم، مرکز مدیریت حوزه علمیه، قم.
- عبدالواحد بن محمد، (۱۴۱۰ق)، غررالحکم و دررالکلم، قم، دارالکتب الاسلامی.
- کلینی، محمد بن یعقوب، (۱۴۰۷ق)، الکافی، مصحح: علی اکبر غفاری و محمد آخوندی، تهران، دارالکتب الاسلامیه.
- مجلسی، محمدباقر، (۱۴۰۳ق)، بحارالانوار، بیروت، دارالاجیاء التراث العربی.
- مصباح یزدی، محمدتقی، (۱۳۷۵)، مباحثی درباره حوزه، قم، موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره).
- مطهری، مرتضی، (۱۳۸۶)، مجموعه آثار، تهران، صدرا.
- موسوی خمینی، سیدروح‌الله، (۱۳۷۸)، صحیفه امام [مجموعه آثار امام خمینی (بیانات، پیامها، مصاحبه‌ها، احکام، اجازات شرعی- و نامه‌ها)]. تهران. موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س).
- _____ (۱۳۸۷). جهاد اکبر یا مبارزه با نفس، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
- گولد جولیبوس و همکاران؛ (۱۳۷۶). "فرهنگ علوم اجتماعی"، گروه مترجمان، تهران، مازیار.
- گی، روشه، (۱۳۷۹)، کنش اجتماعی، ترجمه هما زنجانی‌زاده، مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد،
- مهدی سیدقوام‌الدین، (۱۳۸۱). فرهنگ واژگان علوم اجتماعی، تهران، نشر شب تاب.

Articles

Anthony Giddens, *The Constitution of Society; Outline of the Theory of Structuration*, (Cambridge: Polity Press, 1984), p. 15.

